

Emocje podstawowe i złożone

Czy emocje podstawowe, o których mówiliśmy w poprzedniej części, są rzeczywiście podstawowe w różnych kulturach na naszym globie? Jeden z najbardziej znanych badaczy tego zjawiska, profesor Paul Ekman (Ekman i Friesen, 1971), prowadził ciekawe badania nad rozpoznawaniem emocji w różnych kulturach. W swoich najśłynniejszych badaniach prezentował zamieszkującym Nową Gwineę członkom plemienia Fore zdjęcia twarzy Amerykanów, wyrażające różne podstawowe emocje i prosił osoby je oglądające, o nazwanie tych emocji. Czasami badani musieli opisać w jakich sytuacjach występują dane emocje, bo w słowniku swojego języka nie mieli słów bezpośrednio je określających. Pomimo tego, że członkowie plemienia prawie nigdy wcześniej nie widzieli ludzi rasy białej, prawie bezbłędnie rozpoznawali stany emocjonalne osób ze zdjęć. Badani w ponad 92% przypadków trafnie rozpoznawali radość, w ponad osiemdziesięciu procentach przypadków trafnie rozpoznawali złość, wstręt i strach. W 79% przypadków trafnie rozpoznawano smutek. Nieco trudniej było z identyfikacją zaskoczenia gdzie trafność wyniosła 68%, a gdy była prezentowana zaraz obok strachu, to trafność ta spadała do poziomu 43%. Jak myślisz dlaczego? Reakcja strachu i zaskoczenia są spośród innych ekspresji emocji stosunkowo najbardziej podobne do siebie. Z ewolucyjnego punktu widzenia tłumaczy się to też tym, że dawniej strach i zaskoczenie pojawiały się wraz z wystąpieniem zagrożenia. Nawet dzisiaj obie te emocje występują łącznie. Zrobiono analogiczne badanie, gdzie Amerykanom prezentowano zdjęcia zrobione mieszkańcom wyspy. Wyniki były podobne.

Czy kultura może zatem w ogóle wpływać na wyrażanie emocji? Okazuje się że tak. W swoich ciekawych w swej prostocie badaniach, Walter Stephan (Stephan, i in., 1996) zapytał studentów psychologii z uniwersytetów z Kostaryki i Stanów Zjednoczonych, jako przedstawicieli kultury odpowiednio *kolektywistycznej* i *indywidualistycznej*, jak czuli by się, wyrażając pewien zestaw emocji pozytywnych i negatywnych wobec drugiej osoby. Badani byli proszeni o to, by wyobrazili sobie, że inna osoba zrobiła coś co spowodowało u nich duże zadowolenie. Uczestnik badania miał sobie wyobrazić, że udziela informacji zwrotnej tej drugiej osobie, wyrażając przy tym pozytywne emocje. Następnie osoba badana miała sobie wyobrazić sytuację, w której była bardzo niezadowolona z tej drugiej osoby i miała jej udzielić informacji zwrotnej, zawierającej negatywne emocje. W obu warunkach pytanie brzmiało: na ile komfortowo czuł(a)byś się wyrażając ten zestaw emocji? Zarówno w kulturze *kolektywistycznej* jak i *indywidualistycznej* badani czuli by się bardziej komfortowo wyrażając emocje pozytywne, niż negatywne. W zasadzie nie ma w tym nic zaskakującego. Ciekawa okazała się różnica między krajami w poziomie komfortu, jaki odczuwaliby badani w sytuacji wyrażania emocji negatywnych.

Studenci z Kostaryki uzyskiwali istotnie statystycznie niższe wyniki, niż ich koledzy ze Stanów Zjednoczonych. Dlaczego tak się stało? Wytłumaczenie na poziomie kulturowym odnosi się do tego, że w społecznościach kolektywistycznych większą wagę, niż w indywidualistycznych, przywiązuje się do wartości takich jak samodyscyplina, akceptowanie swojej pozycji w życiu, szacunek dla innych osób, zachowanie własnego wizerunku na rzecz długoterminowych celów. W tej sytuacji wyrażanie

emocji negatywnych może być przejawem nonkonformizmu a konformizm jest jednym ze spoiw struktur kolektywistycznych.

Bibliografia

Jeśli jesteś zainteresowany pogłębieniem wiedzy przedstawionej w tej prezentacji to poniżej zamieszczam dane bibliograficzne podręczników, w których wiedza ta jest szerzej opisywana..

Gerrig R., Zimbardo P. (2006) Psychologia i życie. Warszawa, PWN. Rozdział 12. Emocje stres i zdrowie. str. 384-425.

Łosiak W. (2007) *Psychologia Emocji*. Rozdział 7. Kontekst społeczny i kulturowy. str. 140-164. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.

Oprócz tego odsyłam też do tekstów źródłowych:

Ekman, P; Friesen, W (1971). "Constants across cultures in the face and emotion". Journal of Personality and Social Psychology

Stephan, W. G., Stephan, C. W., & Cabezas de Vargas, M. (1996). Emotional expression in Costa Rica and the United States. Journal of Cross-Cultural Psychology, 27, 147-160.